

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

Λιδαγμένο κείμενο

ΠΛΑΤΩΝ Πρωταγόρας 322

Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνθρωπος θείας μετέσχε μοίρας, πρῶτον μὲν διὰ τὴν τοῦ θεοῦ συγγένειαν ζῶν μόνον θεοὺς ἐνόμισε, καὶ ἐπεχείρει βωμοὺς τε ἰδρύεσθαι καὶ ἀγάλματα θεῶν· ἔπειτα φωνὴν καὶ ὀνόματα ταχὺ διηθρόωσατο τῇ τέχνῃ, καὶ οἰκίσεις καὶ ἐσθήτας καὶ ὑποδέσεις καὶ στρωμνάς καὶ τὰς ἐκ γῆς τροφὰς ἤϋρετο. Οὕτω δὲ παρεσκευασμένοι κατ' ἀρχὰς ἄνθρωποι ὄκουν σποράδην, πόλεις δὲ οὐκ ἦσαν· ἀπώλλυντο οὖν ὑπὸ τῶν θηρίων διὰ τὸ πανταχῆ αὐτῶν ἀσθενέστεροι εἶναι, καὶ ἡ δημιουργικὴ τέχνη αὐτοῖς πρὸς μὲν τροφήν ἱκανὴ βοηθὸς ἦν, πρὸς δὲ τὸν τῶν θηρίων πόλεμον ἐνδεής - πολιτικὴν γὰρ τέχνην οὐπω εἶχον, ἧς μέρος πολεμικὴ - ἐζήτουν δὴ ἀθροίζεσθαι καὶ σῶζεσθαι κτίζοντες πόλεις· ὅτ' οὖν ἀθροισθοῖεν, ἠδίκουν ἀλλήλους ἅτε οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην, ὥστε πάλιν σκεδαννύμενοι διεφθείροντο. Ζεὺς οὖν δείσας περὶ τῷ γένει ἡμῶν μὴ ἀπόλοιτο πᾶν, Ἐρμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἀνθρώπους αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἵν' εἶεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί. Ἐρωτᾷ οὖν Ἐρμῆς Δία τίνα οὖν τρόπον δοίη δίκην καὶ αἰδῶ ἀνθρώποις· «Πότερον ὡς αἱ τέχναι νενέμηνται, οὕτω καὶ ταύτας νείμω; Νενέμηνται δὲ ὧδε· εἷς ἔχων ἰατρικὴν πολλοῖς ἱκανὸς ἰδιώταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί· καὶ δίκην δὴ καὶ αἰδῶ οὕτω θῶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἢ ἐπὶ πάντας νείμω;»

A. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο:

1. Τα ανθρώπινα πολιτισμικά επιτεύγματα παρατίθενται με αξιολογική κλιμάκωση.
2. Ο άνθρωπος με την εφευρετική του ικανότητα μπόρεσε να αντιμετωπίσει τα θηρία.
3. Ο άνθρωπος εξαρχής ανέπτυξε υλικοτεχνικό πολιτισμό ζώντας σε κοινότητες.
4. Η οργανωμένη μορφή πολέμου, κατά τον Πρωταγόρα, μπορεί να αναπτυχθεί έξω από πολιτικά οργανωμένες κοινωνίες.

5. Η αφελής υπενθύμιση του Ερμή προς τον Δία του τρόπου διανομής των τεχνικών γνώσεων είναι ένα κωμικό στοιχείο που προκαλεί τη χαλάρωση των ακροατών και την ανανέωση της προσοχής τους για το επιμύθιο.

Μονάδες 10

- B1. ἔπειτα φωνὴν καὶ ὀνόματα ταχὺ διηρθρώσατο τῇ τέχνῃ:** Ποια είναι η άποψη του Πρωταγόρα (και γενικά των σοφιστών) για τη γλώσσα;

Μονάδες 10

- B2. δίκην καὶ αἰδῶ :** Να δώσετε το περιεχόμενο των δύο παραπάνω εννοιών και να εξηγήσετε το ρόλο τους στη συγκρότηση πόλεων.

Μονάδες 10

- B3.** Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση για καθεμιά από τις παρακάτω θέσεις :

- 1) Εκτός από τον Σωκράτη, ζητήματα ηθικής απασχόλησαν και :
  - α. πολλούς ποιητές και τον Ηρόκλειτο,
  - β. πολλούς σοφιστές και τον Δημόκριτο,
  - γ. προγενέστερους φιλοσόφους.
- 2) Στον διάλογο *Πρωταγόρας* επιλέγεται ως εισαγωγή :
  - α. ο διάλογος του Σωκράτη με έναν φίλο του έξω από το σπίτι του Καλλία,
  - β. η παρουσίαση των προσώπων του διαλόγου,
  - γ. η παρουσίαση του φιλοσοφικού ερωτήματος του διαλόγου.
- 3) Ίσως στην αμφισβήτηση ο Σωκράτης να έμοιαζε πράγματι με τους σοφιστές, επειδή :
  - α. και η δική τους αμφισβήτηση αναζητούσε την πρώτη αλήθεια των πραγμάτων,
  - β. και η δική τους αμφισβήτηση κατέληγε στην άρνηση,
  - γ. και αυτοί αμφισβητούσαν τις παραδεδεγμένες αλήθειες.
- 4) Από τις κατηγορίες που δέχτηκε ο Σωκράτης με την πραγματική αιτία της δίωξής του σχετιζόταν περισσότερο :
  - α. η κατηγορία για διαφθορά των νέων,
  - β. η κατηγορία για ασέβεια προς τους θεούς,
  - γ. η κατηγορία για αθεΐα.

5) Στο τέλος του διαλόγου μεταξύ Σωκράτη και Πρωταγόρα :

- α. διαγράφεται ολοκληρωμένα η σωκρατική θέση περί αρετής,
- β. επικρατεί η άποψη του Πρωταγόρα,
- γ. δεν διατυπώνεται ένα οριστικό συμπέρασμα.

Μονάδες 10

B4α. Να βρείτε τις λέξεις του πρωτοτύπου που εμφανίζουν ετυμολογική συγγένεια με τις ακόλουθες:

- **συνδετήρας :**
- **πάρεργο :**
- **προίκα :**
- **υποβαθμίζω :**
- **εισακτέος :**

Μονάδες 5

B4β. Να συνδέσετε κάθε ρήμα της Α' στήλης με το συνώνυμό του στη Β' στήλη (δύο ρήματα της Β' στήλης περισσεύουν):

Α' ΣΤΗΛΗ	Β' ΣΤΗΛΗ
1. <i>μετέχω</i>	α) <i>διαφθείρομαι</i>
2. <i>ἄγω</i>	β) <i>δέχομαι</i>
3. <i>δίδωμι</i>	γ) <i>κομίζω</i>
4. <i>ἀπόλλυμαι</i>	δ) <i>κοινωνῶ</i>
5. <i>ἀθροίζομαι</i>	ε) <i>σφάζομαι</i>
	στ) <i>παρέχω</i>
	ζ) <i>συνάγομαι</i>

Μονάδες 5

B5.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ, *Περὶ θεῶν*

«Περὶ μὲν θεῶν οὐκ ἔχω εἰδέναί, οὐθ' ὡς εἰσὶν οὐθ' ὡς οὐκ εἰσὶν οὐθ' ὅποιοί τινες ἰδέαν· πολλὰ γὰρ τὰ κωλύοντα εἰδέναί, ἢ τ' ἀδηλόγησ καὶ βραχὺς ὢν ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου.»

Αφού μελετήσετε το παραπάνω σωζόμενο απόσπασμα από το (χαμένο σήμερα) έργο του Πρωταγόρα *Περὶ θεῶν*, να συγκρίνετε τις γενικότερες αντιλήψεις του σχετικά με τους θεούς με την άποψη που φαίνεται πως διατύπωσε στο μύθο περί θρησκευτικού συναισθήματος. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 10

Αδίδακτο κείμενο

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ Β΄ 53

Οι επιπτώσεις του λοιμού στην Αθήνα (430 - 429 π.Χ.)

Πρώτον τε ἤρξε καὶ ἐς ἄλλα τῇ πόλει ἐπὶ πλεόν *ἀνομίας* τὸ νόσημα. Ἦραον γὰρ ἐτόλμα τις ἅ πρότερον ἀπεκρούπτετο μὴ καθ' ἡδονὴν ποιεῖν, ἀγχίστροφον τὴν μεταβολὴν *ὀρῶντες* τῶν τε εὐδαιμόνων καὶ αἰφνιδίως θνησκόντων καὶ τῶν οὐδὲν πρότερον κεκτημένων, εὐθύς δὲ τὰ κείνων ἐχόντων. Ὡστε ταχεῖας τὰς ἐπαυρέσεις καὶ πρὸς τὸ τερπνὸν ἠξίουσαν ποιεῖσθαι, ἐφήμερα τὰ τε σώματα καὶ τὰ χρήματα ὁμοίως ἠγούμενοι. Καὶ τὸ μὲν *προταλαιπωρεῖν* τῷ δόξαντι καλῶ οὐδεὶς πρόθυμος ἦν, ἀδηλον νομίζων εἰ πρὶν ἐπ' αὐτὸ ἐλθεῖν διαφθαρήσεται ὅ,τι δὲ ἤδη τε ἡδύ πανταχόθεν τε ἐς αὐτὸ κερδαλέον, τοῦτο καὶ καλὸν καὶ χρήσιμον κατέστη. Θεῶν δὲ φόβος ἢ ἀνθρώπων νόμος οὐδεὶς ἀπεῖργε, τὸ μὲν κρίνοντες ἐν ὁμοίῳ καὶ σέβειν καὶ μὴ ἐκ τοῦ πάντας ὀρᾶν ἐν ἴσῳ ἀπολλυμένους, τῶν δὲ ἁμαρτημάτων οὐδεὶς ἐλπίζων μέχρι τοῦ δίκην γενέσθαι βιούσας ἂν τὴν τιμωρίαν ἀντιδοῦναι, πολὺ δὲ μείζω τὴν ἤδη κατεψηφισμένην σφῶν ἐπικρεμασθῆναι, ἣν πρὶν ἐμπεσεῖν εἰκὸς εἶναι τοῦ βίου τι ἀπολαῦσαι.

- ✓ *ἀποκρούπτομαι* = αποφεύγω
- ✓ *ὁ, ἢ ἀγχίστροφος, τὸ ἀγχίστροφον* = γρήγορος, ξαφνικός / ευμετάβλητος

- ✓ **ἡ ἐπαύρεσις** = η απόλαυση
- ✓ **εἰ διαφθαρήσεται** = αν δεν θα πεθάνει, αν θα ζήσει (εδώ: **εἰ = εἰ μή**, γιατί βρίσκεται μετά από έκφραση αμφιβολίας)

Γ1. «Ῥῶν γάρ ἐτόλμα τις ... ὁμοίως ἡγούμενοι.» : Να μεταφράσετε το παραπάνω χωρίο στη νέα ελληνική.

Μονάδες 10

Γ2. Πώς συμπεριφέρονται οι Αθηναίοι, όταν ξεσπά ο θανατηφόρος λοιμός στην πόλη τους; Γιατί αντιδρούν με τον συγκεκριμένο τρόπο;

Μονάδες 10

Γ3. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

ῥῶν	τον ίδιο τύπο στο θετικό βαθμό
τῶν εὐδαιμόνων	την κλητική ενικού στο ίδιο γένος
τὰς ἐπαυρέσεις	την ίδια πτώση στον άλλο αριθμό
πρόθυμος	τη δοτική ενικού στο συγκριτικό βαθμό του επιθέτου στο γένος που βρίσκεται
ὅ,τι	την αιτιατική πληθυντικού στο ίδιο γένος
ἤρξε	το τρίτο ενικό πρόσωπο στην οριστική του Υπερσυντελικού στην άλλη φωνή
ὁρῶντες	το πρώτο πληθυντικό πρόσωπο στην οριστική του Παρατατικού στην ίδια φωνή
ἐχόντων	το πρώτο ενικό πρόσωπο στην ευκτική του Αορίστου στην ίδια φωνή
διαφθαρήσεται	το δεύτερο πληθυντικό πρόσωπο στην προστακτική του Παρακειμένου στην ίδια φωνή
κατέστη	το απαρέμφατο του Παρακειμένου στην ίδια φωνή

Μονάδες 10

Γ4α. Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις ακόλουθες λέξεις του κειμένου:
άνομίας, καθ' ἡδονὴν, ὀρῶντες, οὐδὲν, τὸ προταλαιπωρεῖν.

Μονάδες 5

Γ4β. «Ὡστε ταχείας τὰς ἐπαυρέσεις καὶ πρὸς τὸ τερπνὸν ἡξιὸν ποιῆσθαι, ἐφήμερα τὰ τε σώματα καὶ τὰ χρήματα ὁμοίως ἡγούμενοι»: Να αναγνωρίσετε το εἶδος της παραπάνω πρότασης. Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 2

Γ4γ. «Ῥᾶον ἐτόλμα τις ἅ πρότερον ἀπεκρύπτετο μὴ καθ' ἡδονὴν ποιεῖν»: Να εξαρτήσετε την παραπάνω περίοδο από τη φράση «Θουκυδίδης εἶδε».

Μονάδες 3

τύχη ἀγαθὴ !!!

ΟΡΟΣΗΜΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

Ρένα Σαρμπάνη